

VIJFDE HOOFDSTUK

ARM JANNEKIN

Ja, Karel had beloofd aan Antoon de La-laing, dat hij Johanna Van der Gheenst niet meer zou wederzien, maar het was in een oogenblik geweest van edelmoedigheid en meêwaren voor den armen bedrukten pleegvader.

Doch hoe duur zou hem die eed te staan komen.

Want, eene belofte in den mond des keizers, was dat geen eed?

's Anderendaags was hij met zijne geliefde afgesproken van haar te Audenaarde te ontmoeten... Nu mocht hij niet.

Hij zond een ruiter met een bloemtuil en deed zich verontschuldigen. Eerst had hij haar een eeuwig vaarwel geschreven, doch dit kon hij niet over zijn hart krijgen.

Hij poogde zichzelf te overtuigen, dat hij haar niet meer zou wederzien en toch was er innerlijk eene stem, die hem zeide, dat hij zich zelf bedroog.

— Neen, dat zou toch niet!

Mocht de keizer zijn woord breken?

Maar de belofte werd hem afgeperst.

Om het even, hij, die ridder slaat, moet het voorbeeld geven van ridderlijke trouw.

Hij zou haar niet meer zien — hij stelde zich dat goed in het hoofd — maar hij had niet beloofd van aan zijne geliefde Johanna niet meer te denken.

Niet meer aan haar denken!... Hemel, dat kon niet.

Haar aanminnig beeld speelde gedurig voor zijne oogen.

O, waarom was hij geen eenvoudig burger!

Voor zijn geest spiegelde hij zich het geluk af met de geliefde het leven door te brengen. Hij zou een huisje met haar bewonen, niet te groot, maar netjes en schilderachtig gelegen.

Er was een bloementuin van voor en een van achter.

Een wijngaard slingerde met zijn looverdons van breede frissche bladeren onder de kroonlijst en purperen druiven piepten door

het groen in de September- en Octobermaanden.

En des winters, als er geen bloemen waren, dan had hij den knapperenden haard; den zwarten ketel, die vroolijk dampst en zingt; de koesterende warmte van binnen, terwijl de sneeuwjacht buiten rond de muren en dichte luiken warrelt in den stormigen nacht, terwijl de booze wind van spijt door den schoorsteen huilt, doch zoo machteloos is, dat hij het kaarsvlammetje op de tafel niet aan 't pinken kan krijgen.

En er zouden blozende wichtjes in de wieg komen en hij zou er mede rond dansen, gelijk hij boerke Naas had zien doen, en hij zou zingen van:

Moeder, steek den tap in 't vat

De reus is zat

Draai u eens om

Reuske, reuske

Draai u eens om, reuzeblom!

En daar naast hem zou hij zijne geliefde en teedere Johanna zien, van wier engelachtig gelaat warmte en vreugde in zijne ziel zouden stralen.

Met haar leven..., altijd!

Voor haar leven... in alles!

In elke daad haar behagen zien.

Wat moet het gemakkelijk zijn samen oud te worden, samen te sterven.

Oud worden is droevig... alleen.

Sterven is vreeselijk... als er niemand overblijft, om met piëteit uwe oogen te luiken, om een bloempje op uw graf te komen leggen.

O, wat een schoone droom!...

Maar hij is keizer!

Voor hem de praal van het hof, het bazuingeschal der slagvelden, het gejoel der menigte; de triomfbogen, het klokkengebrom en het kanongebulder!...

Hij is keizer!

Voor hem niets innigs.

Hij moet op de straat leven, midden ieder-een.

Hij gaat slapen!... Ridders komen hem groeten.

Hij rust!... Lijfstaffieren met het blanke zwaard bewaken de bedsponde.

Hij ontwaakt!... Daar zijn ze weer, al de hofvleiers!... Wat een buigen! Wat een liegen!... Wat een maalstroom van kuiperijen, waar hij in zwemt!... Zijne vrouw?... De Staatsaangelegenheden zullen hem een levensgezellin opdringen. Hij zal haar «mevrouw» heeten en haar nooit kennen.

Zij leeft met hare hofdames.

Hij tusschen zijne hovelingen en in zijn leger.

Karel bemint... en hij verwenscht nu zijn troon en zijne kroon.

Haar trouwen, zijn geliefde Jannekin trouwen?

Hij mag niet.

Hij is de meester van het Westrijk, hij kan steden en Staten doen verdwijnen of oprijzen; hij kan veel, hij is almachtig in den beperkten zin van wat een mensch kan, maar dat... de vrouw van zijn hart trouwen, dat kan hij niet!

Hij is keizer en zij is uit het volk.

Meer dan ooit zoekt Karel de eenzaamheid. Maar de gezanten komen van alle kanten; de hovelingen omringen hem; luister en pracht vergezellen zijne stappen... Hij heeft nochtans rust, zielerust noodig.

Gelijk een eenvoudig mensch in smart zijne kindsheid terugdenkt en smacht naar het plekje, waar hij geboren werd, zoo voelt keizer Karel zich naar Gent, naar zijne geboortestad, getrokken.

Daar, midden het Vlaamsche volk, zal hij rust vinden.

Acht dagen afzondering zal hij zich geven.

Hij zal zijn goeden vriend den abt gaan opzoeken, hem zijn hart gaan openen, de smarte, die er in wringt, uitstorten: hij zou zich geweld aandoen, zijn oogen sluiten voor de wereld, opdat hij niemand meer zou zien en ook haar heerlijk beeld uit zijne ziel zou gewischt worden.

En hij vertrok, de wanhoop in het hart. En de jongeling scheen reeds een grijsaard, geknakt door het zieleleed, maar hij had zijn woord gegeven, en zijn woord, daar mocht gansch de wereld op bogen.

Ja, hij was keizer, de man, die verpersoonlijkt de eerlijkheid, de rechtvaardigheid.

Maar, helaas, hij was ook een mensch!

— — — — —
Jannekin Van der Gheenst had, evenals Keizer Karel, het bezoek van den ouden graaf, Antoon de Lalaing, ontvangen.

De grijsaard had de handen van zijn pleegdochter vastgegrepen en haar met trillende stem gezegd:

— Kind, gij moogt niet langer aan den keizer denken. Een afgrond, ligt tusschen u en hem, een afgrond, die u voor eeuwig moet gescheiden houden. Ik begrijp en verontschuldigt het gevoel, dat in uw hart is geslopen, maar bedenk dat van die liefde niets dan oneer en schande kunnen voortspruiten. Gij kunt nooit de vrouw worden van den keizer en gij moogt hem niet meer zien.

Jannekin had geantwoord.

— Ik beloof het u, vader.

— Gij zijt een edel kind en ik wist, dat gij mij gehoorzamen zoudt.

De ouderling had de jonkvrouw vaderlijk in zijne armen genomen en een kus op haar voorhoofd gedrukt.

— Er is nog iets anders, mijn lieve Jannekin, vervolgde hij, en ook in dit hoop ik dat gij mijn raad volgen zult.

— Ja, vader, ik beloof het u, sprak het arme kind gelaten en onder de smart verpletterd.

Lijdelijk zou zij zich voortaan laten menen.

Wat kon haar het leven schelen? Was haar geluksdroom niet voor eeuwig vernietigd? De stilte, de rust, de afzondering binnen de kloostermuren trokken hare geknakte ziel aan en daar, onder die sombere gewelven, zou zij met gebroken hart haar verloren geluk kunnen bevenen.

Daarom was het haar gemakkelijk van te voren aan den graaf de Lalaing alles te beloven.

De grijsaard aarzelde echter ineens met zijn voorstel voor den dag te komen.

Hij was een menschenkenner en hij begreep zeer wel wat er in het hartje van zijn pleegkind omging. Hij voorzag dat hetgene hij haar vragen kwam, eerst krachtdadig zou verworpen worden, maar daarop zou een neerslachtigheid volgen, welke hij te baat wilde nemen om zijn doel te bereiken.

— Lieve Johanna, begon hij, ik begrijp hoe grievend uw leed wezen moet. Gij zijt jong; uw geest is nog met het zachte weefsel van talrijke begoochelingen omhuld. De liefde is tot in uw hart gedrongen en, ik weet het zelf, helaas! bij ondervinding, de eerste liefde kan diepe wonden slaan. Maar het hoofd moogt gij niet laten hangen; weldra zult gij de kalmte der ziel, de opgeruimdheid des geestes terugwinnen en weder het levenslustig kind zijn, dat mijn burcht zoo dikwijls van vroolijk gezang en helder geschater deed weergalmen.

Het meisje antwoordde niet, maar in haar binnenste sprak eene stem: Neen, de tijd van vroolijkheid zal niet wederkeeren, mijn geluk is vernietigd voor altijd.

Antoon de Lalaing vervolgde:

— Er is een heilzaam geneesmiddel voor uw leed.

— Hetwelk, lieve vader?

Onrechtstreeks ging de graaf voort:

— Voor gij den keizer ontmoet hebt, hadtet gij nooit aan het huwelijk gedacht?

— Neen, vader.

— Is het wel zeker, mijn lief kind?

— Heel zeker, vader.

— Nochtans weet gij wel, dat een jongeling der edelste en rijkste familiën der stad Audenaarde u bemint en naar uwe hand dingt.

Jannekin antwoordde niet, maar blikte peinzend voor zich.

— Gij kent Johan Van den Dycke wel?

— Ja, vader.

— Hij is een brave, knappe jongen; hij heeft u innig lief en zijn vermogen laat hem toe u ook langs stoffelijken kant gelukkig te maken. Johan weet dat de keizer u bemint en dat de keizer met wederliefde werd onthaald. Maar niettegenstaande blijft hij u beminnen.

De graaf bemerkte wel dat die mededeeling Jannekin geheel bedaard en onverschillig liet.

Na een poos zei hij:

— Ik heb Johan Van den Dycke vandaag gesproken. Hij heeft mij met eene boodschap gelast voor u.

— Voor mij?

— Ja.

— Wat dan, vader?

— Hij heeft mij de hand mijner pleegdochter gevraagd.

— Mijne hand, vader?

— Ja, lieve Johanna, en ik kom uwe toestemming afsmeeken.

— Neen, vader, ik min hem niet, en het zou mij onmogelijk zijn met hem te trouwen... overigens, ik zal nooit trouwen!

— O, ja, dit stellen al de jonge meisjes zich voor na de mislukking hunner eerste liefdedroom, maar, geloof mij, kind, ook die wonden genezen en uwe jeugd en uwe schoonheid mogen niet onder den sluier van minneleed bedolven worden.

— Ik heb geen lust tot trouwen, vader, en ik zal het nooit doen.

De grijsaard glimlachte. Hij had ondervonden wat liefdeverdriet is, en was verwonderd geweest dat de kwalen des harten zoo gemakkelijk genezen.

Doch gansch zijn overredingstalent stuitte hier op den vasten wil van de jonkvrouw.

Wel zei de graaf dat een huwelijk het beste middel was om haar leed te doen verzwinden, zij weigerde, en wilde haar eersten liefdedroom ongeschonden in haar hart bewaren.

Twée weken waren voorbijgegaan sinds dit onderhoud.

Zij had niets meer vernomen, noch ontvangen van den keizer.

In den beginne had zij gevreesd hem nog te zullen ontmoeten en meende zij, dat hij haar toch nog zou komen opzoeken. Zij was wel besloten den vorstelijken jongeling te vluchten, wat hij ook doen mocht om haar buiten hare woning te houden.

Maar dagen en dagen gingen voorbij, zonder dat zij iets van hem vernam.

Langzaam sloop een wrevelig spijt in hare ziel.

Waarom kwam hij niet?

Was hij haar reeds vergeten?

— O ja, dacht zij, het gewoel en het geveest van het hof hebben mijn beeld reeds uit zijn geest gebannen. Bevindt de keizer zich niet in een midden van bevallige en adellijke hofdames?

Had eene schoone zijn hart niet bemachtigd en hare plaats ingenomen?

Wat steekt hij diep, de angel der jaloerschheid!

Treuriger en treuriger werd Jannekin en de oude Barbara wist niet wat hare meesteres toch mocht hebben.

Het brave mensch zag haar uren en uren onbeweeglijk voor het vensterraam zitten, en in gedachten verdiept, over de Groote Markt turen.

Dan schudde Barbara droevig het hoofd en, bemerkende dat mejonkvrouw bleeker werd van dag tot dag, kwamen twee tranen over hare wangen rollen, die zij met den hoek van haren voorschoot afdroogde.

Op een namiddag, dat Jannekin's blikken weder over de Groote Markt waarden, werd hare aandacht eensklaps gaande gemaakt door een stoet van edellieden.

Een schok liep door haar ledematen, want vooraan bemerkte zij den keizer.

Zij sprong op en onwillekeurig gilte zij;
— Hij!... hij is het!

Nader toeschouwende, zag zij dat de vorstelijke jongeling een rozig lint aan zijn degen droeg... het lint van den grooten Colfdacht!

Hoe bonsde haar hart van vreugde!

Hij had haar dus toch niet vergeten!

De keizer, neen, had haar niet vergeten; hij blikte in de richting harer woning, en Jannekin bemerkte hebbende, nam hij den hoed af en groette haar hoofsch.

Alles benevelde voor 's meisjes oogen en diep ontsteld, viel ze neder op een stoel.

Haar zenuwen waren geschokt en zij barstte los in gesnik en in tranen.

— O, mijn God! wat min ik hem! wat min ik hem!

Er welde een aandrang in haar op om naar den geliefde te snellen, maar de maagdelijke schuchterheid overwon die neiging.

Had zij niet beloofd aan haren pleegvader van den keizer te vluchten? Wist zij zelve niet dat hare liefde onzinnig was en haar slechts tot oneer kon leiden.

Ja, maar hem zien, dat mocht zij wel, hij zou haar niet bemerken, maar te huis blijven, kon zij niet, zij wilde dichter bij haren geliefde wezen.

Haastig nam zij een mantel en wikkelde er zich in. De kap bedekte de weelderige lokken, en van haar gelaat kon men slechts de oogen zien.

Nauwelijks echter was zij buiten, of eene stem fluisterde haar in het oor:

— Jannekin!

O! Zij bleef als aan den grond genageld staan; hare beenen weigerden zich te verzetten en zij moest tegen den muur aanleunen.

— Jannekin, ik heb u altijd lief, sprak de stem. Ik had beloofd u niet weder te zien... Ik heb dit wederzien niet gezocht... Het lot heeft het zoo gewild. Ik ben uwe woning gena-

derd, niet om u te ontmoeten, maar om dicht bij u te zijn... Jannekin, mint ge mij nog?

Het meisje kon niet antwoorden, zoo trilden hare ontkleurde lippen.

De keizer herhaalde:

— Mint ge mij nog, lieve Jannekin?

— Majesteit, ik... begon het meisje.

— Noem mij gelijk vroeger, Jannekin.

Voor u ben ik geen vorst, maar een geliefde.

— Sire, ik mag u niet meer wederzien.

Zij beproefde van «neen» te zeggen, maar het woord kon niet over hare lippen.

De jongeling bemerkte wel dat zij hem teederlijk liefhad.

— Ja, sprak hij, gij ook treurt, evenals ik, over die scheiding. Ik heb beloofd u niet weder te zien, maar ik kan niet leven zonder u. Vruchteloos strijd ik tegen het gevoel, dat mij overweldigd. Sinds lang weet ik dat ik in dien strijd bezwijken zal. Jannekin, zeg dat ge mij nog lief hebt!

Twee tranen schitterden in de oogen der maagd.

Fluisterend en terwijl een hooge blos hare wangen kleurde, murmelde zij:

— Ik heb u meer lief dan mijn leven, maar ik moet u vluchten.

— Mij vluchten, Jannekin?

— Ik heb het aan mijn pleegvader beloofd; het moet.

Karel sprak ernstig:

— Het moet, herhaalde hij, ja, maar het kan niet... U vluchten, u vermijden, u niet meer zien, neen, dit is mij voortaan onmogelijk. Mijn leven is aan het uwe verbonden; mijn heil ligt in uw geluk besloten... Ik zal van mijn troon afdalen om tot u te komen; ik zal mijne kroon van het hoofd werpen om tot u te komen, want gij zijt alles voor mij.

Er pinkte in 's keizers oogen een traan.

— O, Jannekin, vervolgde hij, Jannekin, sinds twee weken leefde ik een helleleven... ik heb mijn borst met nagelen doorploegd uit weedom... ik heb mijn lichaam met koorden gekastijd... mijn hoofd met assche gestrooid... mijn lichaam gehuld in eene pij... Ik heb God gebeden, gesmeekt, en ik vond geen vertroosting... Mijn geest was verstrooid en toen ik mijn lichaam sloeg onder den honderdmaal herhaalden geeselslag, vond ik geen heil in mijn lijden, werd mijn gefolterd hart geen leniging verschaft... Jannekin, ik ben weer gekomen, al had gansch de wereld er zich te-

gen verzet, ik moest u zien, in uw heerlijke oogen schouwen... Het brandt hier binnen om u, ik zal doodgaan, zoo ik u niet weder kan zien... Ik had mijn keizerlijk woord verpand, ik heb het verbeurd; ik ben gevallen om u, Jannekin, om uw hart... Ik wil u tot mijn vrouw verheffen, gij zult de keizerin zijn.

Zoet als muziek klonken die woorden Jannekin in de ooren. Ook zij bezweek en zou alles trotseeren voor Karel.

Noch de keizer, noch zij bekreunden zich om de edellieden en om het volk, dat van verre getuige was van die samenspraak.

En toen de twee geliefden elkaar verlieten, klonk het uit beider mond:

— Tot morgen!

... ..

De Staatszaken riepen Karel dagelijks naar Brussel, doch zoohaast hij zijne plichten als vorst had gekwet, sprong hij te paard en snelde naar degene, die zijn hart had oververd.

Het was in hare eigen woning, dat hij zijn geliefde Johanna ging vinden en de machtige vorst, de meester van Europa, knielde neder voor het arme meisje der burgerij.

Karel en Jannekin beminden elkaar oprecht, zonder achterdocht, zonder teugel, zonder toezicht.

Zij meenden het zoo wel. In elkanders oogen lazen zij een hemel van geluk; zij trilden van aandoening, als zij de handen in elkander legden en zoet mingekeuvel fluisterden.

Maar beiden waren jong en weldra zou Jannekin de vrouw heeten van den keizer.

Dit was juist dit tijdstip, waarop de vorst werd aangehouden door Contreras te Denderwindeke.

Onbekommerd was de jeugdige vorst, geheel verloren in de liefde.

Op zekeren dag nochtans vond hij de beminde zijns harten droeviger gestemd dan naar gewoonte.

— Hebt gij verdriet, Johanna? vroeg hij. Het meisje antwoordde niet.

— Gij hebt geweend!... Uwe oogen zijn rood, zeg, wat is er dan?

Johanna Van der Gheenst verklaarde al aarzeland dat zij moeder ging worden.

Dit nieuws verblijdde hem zeer.

Keizer Karel zou het meisje van nederige

adellijke afkomst op den troon verheffen, tot zijn vrouw maken.

Eenige maanden laten bracht Jannekin een kindje ter wereld. Dit wichtje zou beroemd worden in de geschiedenis der Nederlanden.

Toen het kind ter wereld kwam, beloofde keizer Karel haar nogmaals, dat hij haar tot keizerin verheffen zou.

Maar gewichtige Staatsaangelegenheden riepen hem buitenlands. Maanden bleef hij weg en toen hij terugkeerde, vernam hij een feit, dat in de hoogste mate zijn toorn en zijn droefheid verwekte.

... ..

Helaas! Nu waren de schoone dagen van het arme Jannekin verdwenen. De graaf Antoon de Lalaing had echter in dien oppersten nood zijn pleegkind, al was het dan ook schuldig, niet vergeten. Hij nam moeder en kind bij zich op zijn kasteel, maar bittere tranen weende het schoone Jannekin bij het wiegje van haar dochttertje.

Op zekeren dag zat zij droomend naast het wicht.

Geheel hare jeugd tooverde zich weder voor hare blikken. Zij was de bloem geweest van Audenaarde; al de jongelingen hadden haar hunne uitverkorene willen noemen, maar het grillig lot had met haar hartje gespeeld.

Hoe kwam het dat zij plotseling aan Johan Van den Dycke dacht? Zij herinnerde zich den «Grooten Colfdach»; zij zag nog de diepe smart, die op het gelaat van den jongeling geprent stond.

O, ja, die beminde haar wel oprecht! Waarom had zij hem niet verkozen boven den schoonen vreemdeling? Hij zou haar tot zijne wettige echtgenooten hebben gemaakt en dan zou een kind haar heil, haar hoogmoed, haar vreugde geweest zijn.

Maar de liefde had haar verblind; de stem des harten had luider gesproken dan die der rede.

Johan Van den Dycke! Zou hij nog ooit aan haar denken, en indien hij het deed, zou het niet met verachting wezen?

Voor de eerste maal gevoelde Johanna, dat die jongeling haar niet onverschillig was.

Juist op dit oogenblik werd er een geurig bloemtuiltje door het venster in de kamer van het meisje geworpen.

Verbaasd raapte zij het tuiltje op, waaraan een briefje gehecht was.

Zij opende het en las deze korte woorden:

«Geliefde Jonkvrouwe,

Ondanks alles blijf ik u beminnen gelijk voorheen. Uw beeld verlaat mij nooit en nog altijd zou ik gelukkig wezen, u de mijne te heeten en u mijn naam te geven.

Johan Van den Dycke.»

Het meisje was diep getroffen door de trouwheid en de zelfopoffering zulker liefde. Snel stond zij op en liep naar het venster. Op zekeren afstand zag zij den jongeling, die haar groetend toe wuifde. In de opwelling van dankbaarheid vergat zij zich zelve en groette met de hand.

Dien avond dachten beiden aan elkander.

De Vroolijke Daden van Keizer Karel

(Volledige uitgave)

VLAAMSCH E BOEKHANDEL. - ANTWERPEN.